

Forum Ecclesiasticum

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Authoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

Leuren, Peter

Moguntiae, 1719

Quæst. 661. Quid & quotuplex sit substitutio exemplaris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73957](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73957)

sump. 38. num. 2. Zatus. tr. de subst. c. 2. tit. pupillar. subst. effect. Trentac. de subst. p. 2. c. 16. num. 5. Reiffent. num. 564. Ludvel. de ult. vol. p. 2. c. 2. & alii apud Muller. fundantque se in L. 8. c. de inst. & subst. hanc sententiam censentes acquiorem & humaniorem ex eo, ne mater simul & filii amissi & hereditatis adempta damno afficiatur. Distingunt cum Molin. tom. 2. de jur. & iust. d. 182. num. 21. Haunold. tom. 2. de jur. & iust. tr. 7. num. 85. Wiestn. h. t. num. 188. ita ut velint matrem excludi, si sufficientes adsint conjecturae, mentem testatoris fuisse, ut sua & filii bona ad substitutum exclusa uxore devenirent, tales autem conjecturas esse, si testator hanc voluntatem excludendi uxorem ante testamentum conditum coram aliis declarasset; vel si unum ex descendentibus vel ascendentibus, vel fratrem aut piam causam substituisset ceterum, si tales conjecturae non adessent, non excludi matrem ex ea ratione, quod ex dispositione juris matri debeatur legitima à filio liberis carente; imò tota hereditas, si intestatus decedat, eaque proinde illi adimenda non sit sine auctoritate iudicis; in iure autem nullibi reperiatur, matrem substitutione pupillari solum tacita excludi. quamvis & ipsi huius sententiae fautores huic rationi non multum tribuant, ex eo, quod, cum à iure concessa sit patri potestas uxorem hereditate & ipsa legitima privandi, eam etiam substitutione pupillari tacita exclusam merito praesumatur ex eo; quod substituendo filio extraneum, hunc magis quam uxorem dilexisse videatur.

Quaest. 660. Quando expiret substitutio pupillaris?

1. *R*esp. expirat sequentibus modis; primò, quoties testamentum patris fuerit planè infirmatum, ruptum, revocatum, aut rescissum. Tholos. *synag. jur. L. 42. c. 20. num. 2. Duaren. in comment. tit. de vulg. & pupill. subst. c. 16. Struv. in ff. de vulg. ib. 31. lit. a. Muller. ibid. Lauterb. ibid. §. 33. cum communi juxta §. 1. Inst. L. 2. §. 1. L. 10. §. 4. ff. de vulg. cum enim non nisi à testamento vim habeat haec substitutio, illo deficiente & hanc deficere necesse est. Notandum hic tamen, quod habet Lauterb. l. c. nimirum, quod etsi, ubi per querelam inofficiosi testamenti rescindatur testamentum patris, rescindatur & testamentum filii per L. 8. §. 5. ff. de inoff. testam. id tamen mutatum sit per *novell. 115. c. 3. in fin.* ita ut licet patris testamentum per dictam querelam rescissum fuerit quò ad institutionem heredis, uti & quò ad reliqua testamenti capita, substitutio tamen valeat. Secus tamen esse videtur, si testamentum per querelam inofficiosi in totum expugnatum sit.*

2. Secundo, quamprimum filius institutus annos pubertatis attigerit. Lauterb. §. 32. cum communi & certa per §. *penult. Inst. de pupill. subst.* ubi: si hoc tempus (nimirum pubertatis) excesserit, substitutio evanescit, ex ea etiam ratione, quod proles facta pubes sibi ipsi testamentum facere, & heredem pro libitu instituere possit. Quòd si verò testator tempus brevius infra pubertatem, V. g. ad decem annos praefixerit dicendo: si intra annos decem moriatur: hoc tempore elapso expirat substitutio juxta textum clarum L. 21. ff. de vulg. Circa quod tempus notandum illud, non accipiendum naturaliter, sed civiliter de die in diem computandum, ita ut filio die ultima anni 14. decedente substitutio expiret; cum tempus quo ad factionem testamenti pari modo computetur. unde dum *cit. L. penult.* dicitur;

si hoc tempus (nempe pubertatis) excesserit, substitutio evanescit, Tò *excesserit* pro subjecta materia accipiendum & explicandum, nimirum, non pro prima die ultra 14. annos, sed pro ultima intra illos. Lauterb. *cit. §. 32.* Porro extincta ob adeptam à filio pupillariter instituto pubertatem substitutione pupillariter expressa, dum is post mortem patris pubes existens repudiat hereditatem, non exquirere adhuc substitutionem vulgarem tacitam in substitutione expressa comprehensam, ita ut vi illius adhuc substitutus capere possit bona paterna tanquam hodie dum communiis & verius pluribus rationibus defendunt Covar. *de testam. c. 16. §. 5. a. num. 9.* citatque ab eo Socin. Imol. & alii. Item Haunold. *cit. tr. 7. c. 1. de subst. pupill. contrrov. 4. num. 99.* citatus à Reiffent. *h. t. num. 681.* cum sequente Arg. *L. jam hoc iure. ff. de vulg.* & ratione defumpta ex praesumpta voluntate testatoris substituentis; dum ex eo, quod voluerit filium quidem heredem esse, sed ubi impubes decederet, tam sua quam illius bona ad substitutum devenire, meritò praesumitur voluisse filio pubere factò, vel etiam adhuc impubere hereditatem repudiante, bona saltem sua ad dictum substitutum devenire. Arg. *L. 59. §. 1. ff. ad S. C. Trebell.* Quin & bona filii devenire vi substitutionis pupillaris, si filius impubes postquam repudiavit hereditatem decedat inter annos pubertatis; cum ea substitutio non expiret per talem repudiationem ab impubere factam, asserit Reiffent. *n. 682.*

3. Tertiò: si filius institutus ante patrem decederit, deficit substitutio pupillaris expressa; eo quod deficiat conditio, quae in eum casum si heres erit (qualis non est vivo patre) etiam ante pubertatem decederit. quamvis hoc casu adhuc hereditatem patris consequi possit substitutus vitacitè vulgari in pupillari expressa contenta. Lauterb. *l. c. §. 34. Arg. L. 4. ff. de vulg.*

4. Quarto: si conditio dicta eveniente, institutus hereditatem paternam non adierit, evanescit totaliter substitutio pupillaris secundum dicta paulò ante.

5. Quintò: si substitutus tempore mortis testatoris non erat capax hereditatis. Lauterb. *cit. §. 34.* cum Trentac. *p. 2. c. 19. num. 2.* vel ante pupillum heredem decederat, nec is tunc quicquam juris ad suum heredem transmittit, utpote qui jus nullum acquisivisset, sed solum acquirendum per mortem impuberis habet. Lauterb. *l. c.* Vel si pupillus institutus superstes tempore mortis patris non erat amplius in ejus potestate, evanescit substitutio pupillaris. Lauterb. *l. c.* plurimos alios modos, quibus ea evanescit, sive substitutus excluditur, utiliter leges apud Muller. *in stru. in ff. de vulg. ib. 31. lit. y. & sequentib.*

Quaest. 661. Quid & quotuplex sit substitutio exemplaris.

1. *R*esp. Ad primum: substitutio exemplaris seu quasi pupillaris, sic dicta, non quòd ipsa sit exemplum faciendi aliquam substitutionem, sed quòd ipsa ad exemplum pupillaris inducta, dum in ea substituitur quis illis, qui quòd ad testamenti factionem comparatur pupillis, ut Duaren. *in ff. de vulg. c. 17.* dicta quoque Justiniana; quia Justinianum Imperatorem authorem habet in *L. 9. c. impub. & al. Inst. & §. 1. Inst. de pupill. subst.* dum is primus generaliter constitutione permisit, quòd aliàs speciali impetratione à Principe opus habebat. haec inquam substitutio sit clarius definitur à Bardil. in *disp. de subst. Justinian. ib. 3.* Quòd sit substitutio, quà

quã parentes liberis mente captis, aut simili impedimento, ob quod ipsi testari nequeunt, laborantibus in casum, si illi hæredes erunt, & in tali statu decesserint, certas personas furogant. Sumitur tum ex *cit. §. Inst. tum ex cit. l. 9.* Cujus definitionis explicationem dabunt resp. ad *q. seq.*

2. Resp. Ad secundum: Dividitur hæc substitutio in eam, quæ fit verbis expressis simpliciter in dictum casum. & tacitam, quæ ex mente testatoris colligitur; dum nimirum vel continetur sub expressa vulgari, testatore liberis mente captis substituente, vel sub expressa pupillari. v. g. si filius, cui vulgari-ter substitutus, post pubertatem in furore continuaverit. Lauterb. *l. c. §. 36.*

Quæst. 662. A quo, cui, quibus substituitis, & qualiter fieri possit hæc substitutio.

1. Resp. Ad primum: exemplariter substituere possunt omnes singuli & soli parentes, unde à facienda substitutione hac parentibus dementibus excluduntur per *cit. l. 9. c. de vulg. filii & omnes*, qui parentum nomine non comprehenduntur. latius tamen hic accepto hoc nomine, quam in substitutione pupillari, veniunt tam mater quam pater omnesque ascendentes, tam per lineam maternam, quam paternam, sine distinctione gradus & sexus. *cit. l. 9. c. de impub. & al. subst.* loquente omnino generaliter. Covar. de *testam. c. 16 §. 6. n. 1. Molin. d. 185. num. 6. Ludvvel. de ult. volunt. p. 2. c. 2.* cum communi. ex ea etiam ratione, quod jus hoc substituendi non fundetur in patria potestate, nec in alia juris civilis ratione, sed in sola humanitate, pietate, affectione & cura erga liberos, quæ in omnibus ascendentibus eadem esse censetur juxta *L. 4. c. de liber. præerit.* & sic in specie substituere posse, exemplariter avum & aviam mortuo patre & matre furiosi, indubitati juris est. Barry. de *success. l. 5. tit. 4. num. 6.* Stryck. de *jur. avor. c. 4. n. 67.* quin etiam id posse avum & aviam, patre & matre adhuc superstibus tanquam benignius asserit cum Bardil. *l. c. th. 7.* Muller. *l. c. th. 35. lit. y.* etsi juri magis consentaneum, ut in hoc casu potius rata sit substitutio facta à patre, dicant Valsq. de *success. progres. l. 2. §. 17. num. 39.* Bachov. ad *§. 1. Inst. de pupill. instit.* & alii apud Muller. *l. c. lit. a.* Item potest substituere mater, etsi ad secunda vota transferit. Lauterb. in *ff. de vulg. §. 38.* Muller. *l. c.* remittens ad Barry. *l. c. num. 3.* Gomef. *L. 1. var. resol. c. 9.* Brunem. ad *cit. l. 9.* Fular. de *subst. q. 183. num. 9.* Carpz. *p. 3. cap. 8. d. 13.* & alios, dissentientibus Harpr. ad *§. 1. Inst. de vulg. num. 15.* Ludvvel. *l. c. pag. 307.* eò quòd mater transiens ad secunda vota liberos prioris matrimonii minus impense amare videatur. Naturales quoque parentes non minus quam legitimi instituere possunt, modò liberos naturales instituerint. *L. generaliter c. de Inst. & subst.* cum humanitatis affectus non minus in naturalibus parentibus quam in legitimis locum habeat, & patria potestas ad substituendum exemplariter non requiratur. Muller. *l. c.* De liberis tamen naturalibus vide dicenda *q. seq.* Unde nec mater naturalis illustris excipitur, non obstante, quòd matri illustri filius spurius ab intestato non succedat; siquidem à successione ab intestato ad testamentariam non valet argumentum. Muller. *l. c.* cum Bardil. de *subst. Instit. th. 8.* Porro licet substitutio hæc solùm locum habeat in bonis à substituente provenientius. v. g. in bonis maternis, dum mater substituit, in paternis, dum pater substituit. Stru. *l. c. th. 31. lit. y.* Lauterb.

§. 39. de Lugo. Tom. 2. de §. & §. d. 24. num. 162. ubi tamen is, cui fit substitutio est in patria potestate substituente, substitutio etiam ad bona illius omnia aliunde etiam quam à patre substituente quæ sita filio instituto se extendit, ut supponere videntur iidem cum communi. Er sic substitutus quò ad bona illa filii sub potestate patria constituti, utpote in quæ substituens ratione patriæ potestatis jus habet, præferendus omnibus aliis, dum fortè à pluribus ascendentibus diversi substituti. Si verò filius non est in patria potestate constitutus, diversi illi substituti de bonis illius aliunde quam à substituente quæ sitis æqualiter participant. ita de Lugo, Stru. Lauterb. *l. c.* Contrarium tamen, nimirum, quod dum pater & mater substituere volunt, quò ad bona illa filii aliunde quæ sita simpliciter, non habita ratione patriæ potestatis præferendus sit substitutus à patre substituto à matre; eò quòd in persona patris naturalia & civilia jura concurrant, quòdque consultum filio paterno consilio præsumant leges, tradunt Arg. *L. 3. §. 1. ff. de administ. tutor.* Valsq. de *success. §. 17. a. num. 39.* Manz. in *§. 1. Inst. de pupill. subst. num. 7.* quos citat & sequitur, Wiestn. *h. s. num. 192.* De cætero his non obitante, quòd hoc modo, dum à diversis diversi substituuntur, filius videatur decedere cum duobus testamentis contra communem regulam, siquidem hanc regulam non extendendam extra casum, dum quis sibi ipsi facit testamentum) quod in præsentī calu substituens facit filio, & non ipse filius sibi) respondet cum Stryck. Lauterb. *l. c.*

2. Resp. Ad secundum: potest hæc substitutio fieri liberis institutis in hæredes cujuscunque gradus & sexus, sive sint sui, sive emancipati, sive puberes, sive impuberes, dum mente capti. quò spectant juxta *L. 14. ff. de offic. Præsid.* Muti & simul surdi naturales; secus si ex accidente, vel non simul muti & surdi. Trentac. de *subst. p. 3. c. 4. n. 5.* & alii apud Muller. ad *ff. de vulg. th. 36. lit. d.* Neque, ut iis substitui possit, necessarium est (uti olim erat) impetrare ad hoc permillum Principis, ut Arg. *L. 43. ff. de vulg.* tanquam probabilius & in foro receptius tenent Castrenf. ad *cit. l. 9.* Bachov. ad *Trentac. vol. 2. d. 11. th. 10. lit. a.* Stru. *cit. th. 36. lit. e.* Muller. *ibidem.* Item melancholici perpetuò & indefinenter sine intermissione, quos manicos seu maniacos vocant. Muller. *l. c. lit. b.* non tamen ut Idem huc pertinent fatui, qui quadam simplicitate animi laborant, & minus sagaces sunt, imprudenterque & inconsiderate agunt interdum & loquuntur, spectant tamen huc prodigi juridicè tales. Castrenf. *l. c.* dicens communem. Bachov. Vinn. ad *§. 3. Inst. de pupill. subst.* Gomef. *L. 1. var. resol. c. 6. num. 3.* Muller. *l. c. lit. y.* Lauterb. *l. c. §. 42.* contra Giphani. in *cit. l. 9.* Perez. in *eod. de vulg. subst. n. 36. in fin.* Sentientes contrarium ex eo, quòd hoc vitium sit voluntarium; aliosque de eo dubitantes, ut Zoës. in *eod. cod. num. 69.* Substitui quoque potest exhæredatis in bonis aliunde iis obveneribus, dum nimirum exhæredationem meriti furiosi postea facti exhæredantur. Stru. *l. c. lit. d.* Muller. *ibid.* Lauterb. *l. c.* ne, si parentibus non liceret exhæredatis substituere seu de hærede providere, augetur eorum miseria & afflictio, ut Muller. In summa substitui potest omnibus exemplariter, quotquot propter vitium animi vel corporis testamentum facere nequeunt. Lauterb. *§. 42.* Stru. *cit. th. 36. lit. n.* Muller. *ibidem.* cum communi siquidem ut dictum, fundamentum hujus substitutionis est humanitas, ut qui sibi testamentum facere non possunt, paren-